

Мікроекономіка

Робоча програма навчальної дисципліни (Силабус)

Реквізити навчальної дисципліни

Рівень вищої освіти	<i>Перший (бакалаврський)</i>
Галузь знань	<i>05 Соціальні та поведінкові науки</i>
Спеціальність	<i>051 Економіка</i>
Освітня програма	<i>Економіка бізнес-підприємства</i>
Статус дисципліни	<i>Нормативна</i>
Форма навчання	<i>денна</i>
Рік підготовки, семестр	<i>1 курс, весняний семестр</i>
Обсяг дисципліни	<i>120 годин/4 кредити</i>
Семестровий контроль/ контрольні заходи	<i>залік</i>
Розклад занять	<i>http://rozklad.kpi.ua/Schedules/ScheduleGroupSelection.aspx</i>
Мова викладання	<i>Українська</i>
Інформація про керівника курсу / викладачів	<i>Лектор / практичні : к.е.н., доцент Погребняк Анна Юріївна, 068 850 6141 e-mail: anna.u.pogrebnyak@gmail.com</i>
Розміщення курсу	<i>Moodle, Campus</i>

Програма навчальної дисципліни

1. Опис навчальної дисципліни, її мета, предмет вивчення та результати навчання

Згідно з навчальним планом факультету менеджменту та маркетингу (ФММ) КПІ імені Ігоря Сікорського дисципліна «Мікроекономіка» належить до дисциплін по підготовці студентів першого бакалаврського рівня вищої освіти спеціальності: 051 «Економіка», першого (бакалаврського) рівня вищої освіти.

Мікроекономіка являється розділом економічної теорії і вивчає поведінку індивідуальних господарських суб'єктів у різних ринкових структурах і механізм прийняття рішень окремими мікросистемами, які намагаються досягнути своєї мети, використовуючи обмежені ресурси, котрі можливо використовувати альтернативно, тобто пояснює, чому і як вони приймають ті чи інші економічні рішення.

Навчальна дисципліна «Мікроекономіка» (ПО5) є нормативною освітньою компонентою, циклу професійної підготовки, галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки професійної та практичної підготовки фахівців економічного профілю вищих навчальних закладів України. Наука мікроекономіка виникла у 30-ті роки XIX століття, як і інші науки, розвивається у тісному зв'язку з практичними потребами і запитам людського суспільства. Мікроекономіка – галузь економічної науки, що розвивається на власній основі, доповнюється новими відкриттями

Мета навчальної дисципліни:

Мета навчальної дисципліни – формування у студентів системи знань з теорії поведінки споживачів, господарських суб'єктів в умовах обмежених ресурсів, ринкових структур, ринків факторів виробництва, а також основ вибору напрямків і способів використання ресурсів у різних конкуруючих цілях; вивчення основних понять, категорій та засобів мікроекономічного аналізу;

набуття практичних навичок застосування базових принципів та інструментів мікроекономічного аналізу до моделювання поведінки основних мікроекономічних суб'єктів, виконання техніко-економічних розрахунків, пов'язаних з обґрунтуванням оптимізації рішень мікроекономічних систем.

Предметом курсу є поведінка індивідуальних господарських суб'єктів у різних ринкових структурах.

Кредитний модуль «Мікроекономіка» спрямований сформувати у студентів теоретичні знання з економіки та окремих суб'єктів господарювання. Кредитний модуль повинен озброїти студентів вміннями застосовувати ці знання для розв'язання практичних задач з підвищення ефективності роботи підприємств, визначення оптимальних обсягів виробництва, що забезпечить максимальний розмір прибутку, достатніх розмірів підприємства.

Основними видами навчання є лекції, практичні та індивідуальні заняття. Ці форми дають можливість у повному обсязі вивчити новий матеріал, закріпити його, розвивати практичні навички та контролювати знання.

Навчальним планом передбачається самостійна робота студентів, тематика якої направлена на вивчення, дослідження поведінки суб'єктів господарювання в різних ринкових структурах, роботу з навчальними посібниками, з матеріалами періодичних видань, розрахунок задач і виконання тестів різного рівня складності.

Метою навчальної дисципліни є формування у студентів здатностей:

- ЗК-3 - здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу ;
- ЗК-4 – здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях,
- ЗК-5 – знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності
- ФК-1 – Здатність виявляти знання та розуміння проблем предметної області, основ функціонування сучасної економіки на мікро-, мезо-, макро- та міжнародному рівнях.

Вивчення дисципліни дозволить сформувати у студента такі **програмні результати навчання**:

- Знати та використовувати економічну термінологію, пояснювати базові концепції мікро- та макроекономіки (ПРН 3);
- Розуміти принципи економічної науки, особливості функціонування економічних систем. (ПРН 4);
- Використовувати професійну аргументацію для донесення інформації, ідей, проблем та способів їх вирішення до фахівців і нефахівців у сфері економічної діяльності (ПРН6);
- Пояснювати моделі соціально-економічних явищ з погляду фундаментальних принципів і знань на основі розуміння основних напрямів розвитку економічної науки (ПРН7);
- Усвідомлювати основні особливості сучасної світової та національної економіки, інституційної структури, напрямів соціальної, економічної та зовнішньоекономічної політики держави (ПРН9);
- Проводити аналіз функціонування та розвитку суб'єктів господарювання, визначати функціональні сфери, розраховувати відповідні показники які характеризують результативність їх діяльності (ПРН10);
- Виконувати міждисциплінарний аналіз соціально-економічних явищ і проблем в одній або декількох професійних сферах з врахуванням ризиків та можливих соціально-економічних наслідків (ПРН 17);
- Вміти абстрактно мислити, застосовувати аналіз та синтез для виявлення ключових характеристик економічних систем різного рівня, а також особливостей поведінки їх суб'єктів (ПРН21).

Пререквізити та постреквізити дисципліни (місце в структурно-логічній схемі навчання за відповідною освітньою програмою)

Наука «Мікроекономіка» взаємодіє з широким колом інших наук. Вона належить до економічних наук, в основу яких покладені результати інших наук. «Мікроекономіка» базується на таких фундаментальних та професійно-практичних дисциплінах як «Основи економічної теорії», «Історія економічних вчень», «Економічна історія». В свою чергу «Мікроекономіка» є підґрунтям для викладання таких навчальних кредитних модулів, як «Гроші та кредит» «Національна економіка», «Регіональна економіка», «Державні фінанси» та багатьох інших.

Зміст навчальної дисципліни

Розділ 1. Теорія поведінки споживача

1. Предмет і метод мікроекономіки
2. Теорія граничної корисності та поведінки споживача
3. Ординалістська теорія поведінки споживача
4. Аналіз поведінки споживача 4
5. Попит, пропозиція, їх взаємовідносини

Розділ 2. Теорія підприємства: виробництво і витрати

1. Мікроекономічна модель підприємства
2. Варіації факторів виробництва та оптимум товаровиробника
3. Витрати виробництва

Розділ 3. Теорія ринкових структур

1. Ринок досконалої конкуренції
2. Монопольний ринок
3. Олігополія та монополістична конкуренція

Розділ 4. Ринки факторів виробництва, рівновага та ефективність ринкової системи

1. Ринки факторів виробництва
2. Загальна ринкова рівновага та економіка добробуту
3. Інституціональні аспекти ринкового господарства

Навчальні матеріали та ресурси

Основна література:

1. Конспект лекцій з дисципліни «Мікроекономіка» для студентів галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» спеціальності 051 «Економіка» спеціалізації «Міжнародна економіка» та «Економічна кібернетика» денної форми навчання. НТУУ «КПІ»; уклад. Ю. В. Тюленєва. Електронні текстові дані. Київ: НТУУ «КПІ». 2016. 150 с. [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://ela.kpi.ua/bitstream/123456789/16470/1/Konspekt_lektsii_Mikroekonomika.pdf.

2. Мікроекономіка [Електронний ресурс] : методичні рекомендації до вивчення дисципліни для студентів напрямів підготовки 6.030502 «Економічна кібернетика», 6.030503 «Міжнародна економіка» денної форми навчання / НТУУ «КПІ»; уклад. Ю. В. Тюленєва. – Електронні текстові дані (1 файл: 1,32 Мбайт). – Київ: НТУУ «КПІ». 2016. – 72 с. Режим доступу: <https://ela.kpi.ua/handle/123456789/16471>

3. Мікроекономіка [Електронний ресурс]: тестові завдання, вправи та задачі для студентів факультету менеджменту та маркетингу / НТУУ «КПІ» ; уклад. Н. Я. Бойчук, О. П. Заборовець. - Електронні текстові дані (1 файл: 1,1 Мбайт). - Київ: НТУУ «КПІ», 2009. - 107 с. - Назва з екрана. - Доступ з мережі університету: <http://service.library.ntu-kpi.kiev.ua/documents/E052.doc>

Зазначені матеріали можна знайти в бібліотеці КПІ ім. Ігоря Сікорського, на кафедрі економіки і підприємництва в 522 аудиторії 7 корпусу. Дані підручники дають змогу поглибити і закріпити знання отримані на лекціях та практичних заняттях з тем по дисципліні «мікроекономіка»

Додаткова література:

1. Макалюк Ірина Віталіївна; Круш Наталія Петрівна; Погребняк Анна Юріївна; Поліщук, Сергій Володимирович; Гавриш, Юлія Олегівна; **Сучасні аспекти управління** промисловими підприємствами [Текст] : [колект.] монографія / [І. В. Макалюк та ін.] ; Нац. техн. ун-т України "Київ. політехн. ін-т ім. Ігоря Сікорського". - Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського : Політехніка, 2018. - 253 с.
2. Базилевич В. Д. Мікроекономіка : навч. посіб. / В. Д. Базилевич та ін. – К. : Знання, 2008. – 679 с.
3. Гронтковська Г. К. Мікроекономіка. Практикум. / Гронтковська Г. К. Косік А. Ф. – К. : Центр навчальної літератури, 2017. – 418 с.
4. Косік А Ф. Мікроекономіка: Навчальний посібник. / Косік А Ф. Гронтковська Г. Е. - К: Центр навчальної літератури, 2014. - 416 с.
5. Сторінка викладача в електронному кампусі НТУУ «КПІ» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://login.kpi.ua/>

Відповідно до тем, що вивчаються на лекційних та практичних заняттях, студенти повинні ознайомитися з відповідними положенням законодавчих та нормативних документів.

Навчальний контент

5. Методика опанування навчальної дисципліни (освітнього компонента)

Нижче наведена тематика та структурно-логічна побудова курсу (календарний план):

Тиждень навчання	Тема, що вивчається Назва теми лекції та перелік основних питань	Оцінювання
1	Вступ до курсу Вступ до курсу «Мікроекономіка». Визначення головної мети та завдань курсу. Визначення мікроекономіки. Основні суб'єкти та об'єкти економічних відносин на мікрорівні	Дискусія та задачі
2	Теорія граничної корисності і поведінка споживача Сутність поняття «потреби», види потреб та економічні блага. Аксиоми та функція корисності . Закон спадної граничної корисності та стан рівноваги споживача	Дискусія та задачі
3	Ординалістська теорія поведінки споживача Криві байдужості та їх властивості. Гранична норма заміни (заміщення) та види кривих байдужості. Бюджетна лінія та її властивості. Оптимум споживача як модель раціонального споживчого вибору	Дискусія та задачі
4	Моделювання поведінки споживача на ринку товарів Реакція споживача на зміну його доходу. Реакція споживача на зміну цін товарів. Ефект заміщення та ефект доходу	Дискусія та задачі
5	Ринковий попит Попит і аналіз змін в попиті. Цінова еластичність попиту. Еластичність попиту за доходом та перехресна еластичність попиту. Надлишок (виграш) споживача	Дискусія та задачі
6	Ринкова пропозиція Пропозиція і аналіз змін у пропозиції. Види еластичності пропозиції та фактор часу. Ринковий механізм.	Задачі, МКР
7	Мікроекономічна модель підприємства Виробництво та його ресурси. Підприємство як суб'єкт ринку та виробничо-ринкова система. Параметри підприємства як мікроекономічної моделі	задачі Тести Кахут Дискусія
8-9	Варіація факторів виробництва та оптимум товаровиробника Частинна варіація факторів виробництва. Ізокватна варіація факторів виробництва. Пропорційна варіація факторів виробництва. Оптимум товаровиробника та ізокостна варіація факторів виробництва	Дискусія та задачі
10	Витрати виробництва	Задачі,

	Витрати виробництва у короткостроковому періоді. Витрати виробництва у довгостроковому періоді	Тести Кахут
11-12	Ринок досконалої конкуренції Ринок та його функції. Умови функціонування ринку досконалої конкуренції. Рівновага конкурентного підприємства у короткостроковому періоді. Максимізація прибутку конкурентного підприємства. Рівновага конкурентного підприємства у довгостроковому періоді	задачі Тести Кахут Дискусія
13	Монопольний ринок Модель «чистої» монополії та її характеристики. Монопольний ринок у короткостроковому та довгостроковому періодах.	адачі Тести Кахут Дискусія
14.	Ринки монополістичної (недосконалої) конкуренції та олігополії Ринок монополістичної конкуренції та його властивості. Моделі поведінки підприємства-монополістичного конкурента у короткостроковому та довгостроковому періодах. Основні ознаки олігополії та теоретичні моделі олігополії. Особливості організації олігополістичного ринку	Задачі, МКР Тести Кахут
15-16	Ринок факторів виробництва Особливість ринку факторів виробництва. Попит та пропозиція на ринку праці. Ринок капіталу та теорія міжчасового вибору. Особливості ринку землі	Дискусія та задачі
17-18	Аналіз загальної рівноваги та ефективність Аналіз часткової та загальної рівноваги. Діаграма Еджворта. Ефективність виробництва. Обмін та ефективність розподілу	залік

6. Самостійна робота студента

№ з/п	Теми практичних заняття та перелік основних питань	Завдання на самостійну роботу	Термін виконання
1	Предмет і метод мікроекономіки Основні питання: 1. Яка різниця між мікроекономікою та макроекономікою? 2. В чому особливість економічних ресурсів від просто ресурсів? Наведіть приклади економічних та просто ресурсів. Поясніть значення обмеженості ресурсів. 3. Розкрийте сутність поняття альтернативні витрати. Чому будуть дорівнювати ваша альтернативна вартість занять мікроекономіки, сніданок в їдальні КПІ? 4. В чому суть функцій мікроекономіки. 5. Поясніть значення "ефекту Робін Гуда". Наведіть приклад. 6. Які методи відносяться до специфічних методів мікроекономіки? 7. Яка різниця між оптимізаційною та рівноважною моделями? Наведіть приклад обох моделей. 8. Яку роль відіграють домогосподарства та підприємства у роботі мікроекономічної моделі?	Задачі	1 тиждень навчання
2	Теорія граничної корисності та поведінки споживача Основні питання: 1. Розкрийте сутність понять «благо», «економічне благо», «антиблаго» Наведіть приклади. 2. Наведіть приклади до всіх класифікаційними характеристик блага та потреби.	Зміна положення бюджетної лінії, за одночасного і однакового зростання ціни та дохід споживача Тести Задачі	2 тиждень навчання

	<p>3. У чому полягає сутність взаємозв'язку блага та потреб?</p> <p>4. Поясніть принципи дії законів зростаючої сукупної корисності та спадної граничної корисності. Наведіть приклади їх дії.</p> <p>5. Розкрийте сутність другого закону Госсена.</p> <p>6. Охарактеризуйте рівновагу споживача та еквіваріантний принцип.</p>		
3	<p>Ординалістська теорія поведінки споживача. Основні питання:</p> <p>1. В чому суть ординалістської концепції поведінки споживача?</p> <p>2. Що показує гранична норма технологічного заміщення?</p> <p>3. Яка різниця у формі кривих байдужості для абсолютних замінників, доповнювачів, антиблага та нейтрального товару?</p> <p>4. Порівняти властивості кривої байдужості та лінії бюджетного обмеження.</p> <p>5. Як зміниться лінія бюджету при зміні доходу споживача?</p> <p>6. Як зміниться лінія бюджету за зміни ціни на один з товарів?</p>	Різниця внутрішньої та кутової рівноваги тести задачі	3 тиждень навчання
4	<p>Аналіз поведінки споживача Основні питання:</p> <p>1. Яка особливість кривої «дохід-споживання»?</p> <p>2. Який взаємозв'язок між кривою «дохід-споживання» та кривою Енгеля?</p> <p>3. Характер кривих «дохід-споживання» та Енгеля для повноцінних, неповноцінних та нейтральних товарів?</p> <p>4. Що спільного між кривими «дохід-споживання» та «ціна-споживання»?</p> <p>5. Який взаємозв'язок між кривими «ціна-споживання» та попит?</p> <p>6. Характер кривої «ціна-споживання» для товарів-субститутів, комплементарів та нейтральних.</p> <p>7. В чому суть ефектів заміни та доходів?</p> <p>8. Пояснити різницю визначення впливу зміни ціни за Дж.Хіксом та Є.Слуцьким.</p> <p>9. Яким чином вплинуть зростання ціни на споживання неповноцінного товару?</p>	Приклади товарів Гіффена та сутність ефектів заміни та доходів для таких товарів. Тести Задачі	4-5 тиждень навчання
5	<p>Попит, пропозиція, їх взаємовідносини. Основні питання:</p> <p>1. Пояснити різницю між поняттями попит та обсяг попиту.</p> <p>2. Покажіть різницю між функціональним та нефункціональним попитом.</p> <p>3. Наведіть приклади спекулятивного, нерационального попиту.</p> <p>4. Наведіть приклади попиту за ефектами натовпу, сноба та Веблена.</p> <p>5. Обґрунтувати вплив нецінових факторів попиту на рух кривої попиту.</p> <p>6. Як впливають на криву попиту фактори цінової еластичності попиту?</p> <p>7. Пояснити в чому суть надлишку споживача?</p> <p>8. Яким чином впливає введення податку на</p>	Значення показників еластичності за доходом та перехресної еластичності. Аналіз впливу на пропозицію цінової та нецінових детермінант. Методика обчислення коефіцієнта цінової еластичності пропозиції. Мобільність товаровиробника та еластичність пропозиції. Вплив часового фактору на значення еластичності пропозиції	6-7 тиждень навчання

	<p>надлишок?</p> <p>9. Що таке «пропозиція»?</p> <p>10. Форми представлення пропозиції: аналітична, таблична та графічна.</p> <p>11. Обґрунтування дії закону пропозиції.</p> <p>12. Які фактори впливають на пропозицію? Що відбувається з лінією пропозиції, якщо діє кожен з них?</p> <p>13. У чому різниця між термінами «зміни обсягу пропозиції» та «зміни в пропозиції»? Наведіть приклади причинно-наслідкових зв'язків.</p> <p>14. Фактори, що впливають на еластичність пропозиції.</p> <p>15. Що означають поняття «абсолютно еластична пропозиція» та «абсолютно нееластична пропозиція»? Якого вигляду набуває крива пропозиції в цих випадках?</p> <p>16. Що таке ринковий механізм?</p>	<p>та попиту.</p> <p>Адаптація ринку до змін попиту, пропозиції</p> <p>Пояснити вплив податку, субсидії на ринковий механізм</p> <p>Вплив значення еластичності на розподіл податкового навантаження між покупцем та продавцем</p> <p>Задачі Тест Кахут</p>	
6	<p>Мікроекономічна модель підприємства</p> <p>Основні питання:</p> <p>1. Визначте сутність поняття «виробництво».</p> <p>2. У чому взаємозв'язок полягає між ресурсами виробництва та факторами виробництва?</p> <p>3. Розкрити основні припущення теорії підприємства.</p> <p>4. Пояснити чому підприємство є ринково-виробничою системою та суб'єктом ринку.</p> <p>5. Визначити умови, в яких функціонують підприємства.</p> <p>6. Пояснити основну проблему підприємства.</p> <p>7. Що таке технологічна та економічна ефективність, яка між ними різниця?</p> <p>8. Дати визначення поняття «виробнича функція» та перерахувати її основні властивості.</p> <p>9. Показати взаємозв'язок між бухгалтерськими, економічними, явними, неявними, зовнішніми та внутрішніми витратами.</p>	<p>Які явні та неявні витрати навчання в університеті?</p> <p>Розкрити сутність поняття «виторг», «середній виторг», «граничний виторг».</p> <p>Розкрийте економічний зміст прибутку як кінцевого результату діяльності підприємства.</p> <p>Яке поняття ширше «виторг» чи «прибуток»?</p> <p>Чому економісти вважають нормальний прибуток елементом витрат?</p>	8 тиждень навчання
7	<p>Варіації факторів виробництва та оптимум товаровиробника.</p> <p>Основні питання:</p> <p>1. Поняття та параметри однофакторної виробничої функції.</p> <p>2. Правило спадної віддачі (продуктивності) змінного фактору виробництва.</p> <p>3. Охарактеризувати взаємозв'язок між кривими сукупного, граничного та середнього продукту.</p> <p>4. Визначити особливості стадій діяльності підприємства за кривою сукупного продукту.</p> <p>5. Дати характеристику та особливості розрахунку еластичності виробництва.</p> <p>6. Виробнича функція з двома змінними факторами.</p> <p>7. Що таке ізокванта, карта ізоквант, виробнича сітка?</p> <p>8. Як ви розумієте взаємозаміщеність ресурсів (виробничих факторів)?</p> <p>9. Поясніть таке твердження: «Якби не діяв закон спадної продуктивності, можна було б виростити весь світовий врожай картоплі на присадибній ділянці».</p>	<p>Визначення граничної норми технічного взаємозаміщення — MRTS.</p> <p>Пропорційна варіація факторів виробництва та її значення за різних ефектів від зміни масштабів виробництва.</p> <p>Поняття «рівновага виробника» та «оптимум виробника».</p> <p>Правило найменших витрат.</p> <p>Ізоквантно-ізокоствна діаграма</p> <p>Тести Кахут Задачі</p>	9 - 10 тиждень навчання

8	<p>Витрати виробництва. Основні питання: 1. Дайте визначення і наведіть приклади постійних, змінних витрат. 2. Чому деякі витрати мають U-подібну форму? 3. Який взаємозв'язок між граничними та середніми витратами? 4. З якими кривими середні змінні та граничні витрати мають обернений взаємозв'язок? В чому його суть? 5. У чому різниця між короткостроковими й довгостроковими часовими інтервалами? 6. Розкрийте економічний зміст граничних витрат.</p>	<p>Словесно, аналітично та графічно опишіть «сімейство» витрат підприємства у короткостроковому періоді часу. Як підприємство приймає рішення про розширення та закриття своєї діяльності? Тест Кахут Задчі</p>	11-12 тиждень навчання
8	<p>Ринок досконалої конкуренції. Основні питання: 1. Що таке ринок, основні види ринку? 2. Перерахувати основні характеристики ринкової структури. 3. Назвати основні типи ринкових структур. 4. Охарактеризуйте основні функції ринку. 5. Сформулюйте характерні риси ринку досконалої конкуренції. 6. Яке підприємство може вважатися конкурентним? 7. Якою є мета діяльності конкурентного підприємства? 8. Чому конкурентне підприємство є ринковим суб'єктом, що приймає ціну (price-taker)?</p>	<p>Умови досягнення максимуму прибутку конкурентного підприємства або розширення діяльності. Сутність поняття «парадокс прибутку» у довгостроковому періоді. Виробнича ефективність та ефективність розподілу ресурсу Задачі</p>	13 тиждень навчання
8	<p>Монопольний ринок Основні питання: 1. Які характерні ознаки монопольного ринку? 2. Які бар'єри виникають на ринку, який стає монопольним? 3. Види монополії 4. У чому полягає монопольна влада? 5. Назвати показники, які використовуються для визначення рівня монопольної влади. 6. Чому крива попиту для монополіста не буває абсолютно еластичною? 7. Якими є умови максимізації прибутку монопольної фірми? 8. Які особливості монопольного ціноутворення?</p>	<p>Короткострокова монопольна рівновага. Довгострокова рівновага монополії У чому полягає суть цінової дискримінації і які існують різновиди? Задачі Тест кахут</p>	14 тиждень навчання
8	<p>Олігополія та монополістична конкуренція. Основні питання: 1. Вибір ціни та обсягу виробництва підприємства за умов монополістичної конкуренції. 2. Чому підприємство на ринку недосконалої (монополістичної) конкуренції не може протягом довгого періоду одержувати економічний прибуток? 3. Порівняльна оцінка ефективності ринків монополістичної та досконалої конкуренції. 4. Назвіть загальні риси олігополістичних ринків. 5. Які основні причини існування олігополії? 6. Розкрийте сенс та умови існування картелю. Які причини нестабільності картелю? 7. Обґрунтування можливої реакції фірми, що функціонує в умовах олігополістичного ринку,</p>	<p>Олігополістична взаємозалежність. В якому випадку на олігополістичному ринку можлива цінова війна? Загальна характеристика ціноутворення в умовах олігополістичного ринку. Задачі Тести Кахут</p>	15-16 тиждень навчання

	на зміну ціни продукту її конкурентами.		
8	<p>Ринки факторів виробництва Основні питання: 1. Ринки факторів виробництва, їх функції в економіці. Яке значення має формування цін на ресурси в ринковій економіці? 2. Поясніть, у чому відмінність чинників, що визначають попит на ресурси, від чинників, що визначають попит на продукти? 3. У чому зміст і значення твердження про те, що попит на ресурс є похідним попитом? 4. Який характер мають лінії попиту на ресурс? Чому? 5. У чому різниця між зміною попиту на ресурс та зміною кількості ресурсу, на який пред'явлено попит? Які, зокрема, чинники це визначають? 6. Які чинники визначають еластичність попиту на ресурс? 7. Яким чином ціна попиту та ціна пропозиції капітального товару впливають на інвестиційне рішення підприємства?</p>	Характеристика капіталу як фактору виробництва довгострокового користування. Ставка процента та її вплив на обсяг і структуру капітальних товарів. Номінальні та реальні процентні ставки, чинники, що його визначають.	17 тиждень навчання
9	Залік		Атестаційний тиждень

Основні завдання циклу практичних занять – систематизація, узагальнення та закріплення знань, набутих у процесі вивчення студентами лекційного матеріалу, опрацювання бібліографічних джерел основної, додаткової літератури, періодичних видань, Інтернет-джерел. Практичні заняття також мають на меті засвоїти теоретичний матеріал з кредитного модуля «Мікроекономіка», набуття практичних навичок застосування базових принципів та інструментів мікроекономічного аналізу до моделювання поведінки основних мікроекономічних суб'єктів, виконання техніко-економічних розрахунків, пов'язаних з обґрунтуванням оптимізації рішень мікроекономічних систем.

№ з/п	Самостійна робота студентів	Кількість годин СРС
1	Підготовка до аудиторного заняття: пошук та аналіз прикладів застосування методів мікроекономічного аналізу на практиці	3
2	Підготовка до аудиторного заняття: зміна положення бюджетної лінії, за одночасного і однакового зростання ціни та дохід споживача.	3
3	Підготовка до аудиторного заняття: приклади товарів Гіффена та сутність ефектів заміни та доходів для таких товарів.	2
4	Підготовка до аудиторного заняття: Значення показників еластичності за доходом та перехресної еластичності. Аналіз впливу на пропозицію цінової та нецінових детермінант. Методика обчислення коефіцієнта цінової еластичності пропозиції. Мобільність товаровиробника та еластичність пропозиції.	3
5	Підготовка до аудиторного заняття: Варіації факторів виробництва та оптимум товаровиробникаю Витрати виробництва.	2
	Підготовка до аудиторного заняття: Умови досягнення максимуму прибутку конкурентного підприємства або розширення діяльності.	2
	Підготовка до аудиторного заняття: монопольна рівновага	2
	Підготовка до аудиторного заняття: Олігополістична взаємозалежність	2
	Підготовка до аудиторного заняття: Характеристика капіталу як фактору	2

	виробництва довгострокового користування.	
11	Підготовка до складання модульних контрольних робіт	8
12	Підготовка до написання тестів Кахут	15
13	Підготовка до заліку	4
Разом:		48

7. Політика навчальної дисципліни (освітнього компонента)

- Відвідування лекцій, практичних занять, а також відсутність на них, не оцінюється, однак, є рекомендованим, оскільки на них викладається теоретичний та практичний матеріал та розвиваються навички, необхідні для найбільш ефективного освоєння дисципліни;
- Студенти мають виявляти активність на кожному практичному занятті;
- Політика та принципи академічної доброчесності визначені у розділі 3 Кодексу честі Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського». Детальніше: <https://kpi.ua/code>.
- Студенти мають право оскаржити результати оцінювання виконаних ним завдань або наданих відповідей, але обов'язково аргументовано, пояснивши з яким критерієм не погоджуються відповідно до оціночного листа та/або зауважень.

8. Види контролю та рейтингова система оцінювання результатів навчання (PCO)

Рейтингова система оцінювання результатів навчання студентів з кредитного модуля „Мікроекономіка”

Рейтинг студента з кредитного модуля складається з балів, що він отримує за:

- три відповіді (кожного студента в середньому) на семінарських заняттях (за умови, що на одному занятті опитується 5 студентів при максимальній чисельності групи 22 осіб);
- експрес-контроль;
- дві контрольні роботи (кожна тривалістю 1 академ. година).

Система рейтингових (вагових) балів та критерії оцінювання.

1. Робота на практичних заняттях

Ваговий бал – 3

Максимальна кількість балів на всіх практичних заняттях дорівнює $3 \text{ балів} \times 5 = 15 \text{ балів}$

- вирішення задачі з чіткими поясненнями і висновками або повна і ґрунтовна відповідь 3 балів;
- вирішення задачі без чітких пояснень та висновків або неповна відповідь – 2 бали;
- неповне вирішення задачі без пояснень та висновків або спрощена необґрунтована відповідь 1 бал;
- відсутність вирішення задачі або відповіді 0 балів.

1.2. Експрес-контроль у вигляді тестів Кахут:

Ваговий бал – 5. Максимальна кількість балів за всі виконані завдання дорівнює $5 \text{ бали} \times 5 = 25 \text{ балів}$.

- Повністю виконане завдання — 5 бали;
- Неповністю виконане завдання — 1-4 бали;
- завдання не виконане – 0 балів.

2. Модульний контроль

Ваговий бал – 10.

Максимальна кількість балів за всі контрольні роботи дорівнює $10 \text{ балів} \times 2 = 20 \text{ балів}$

- Всі завдання зроблено вірно і обґрунтовано — 10 балів;
- $\frac{4}{5}$ завдань зроблено вірно — 8 балів;
- $\frac{3}{5}$ завдань зроблено вірно — 6 балів;
- $\frac{2}{5}$ завдань зроблено вірно — 4 балів;
- $\frac{1}{5}$ завдань зроблено вірно — 2 бали;
- вірно зроблено менше $\frac{1}{5}$ завдань — 0 балів.

Розрахунок шкали (R) рейтингу:

Рейтингова оцінка з кредитного модуля, семестровий контроль з якого передбачено у вигляді заліку, формується як сума всіх рейтингових балів за семестр, а також заохочувальних або штрафних балів, а також балів отриманих за залік.

Сума вагових балів контрольних заходів протягом семестру складає:

$$R_C = 40 + 20 = 60 \text{ балів.}$$

Залікова складова шкали дорівнює :

$$R_E = 40.$$

Таким чином, рейтингова шкала з дисципліни складає $R = R_C + R_E = 100$ балів.

Необхідними умовами допуску до заліку є:

- відсутність поточних заборгованостей з практичних занять;
- написання модульної контрольної роботи;
- зарахування реферату;
- стартовий рейтинг не менше 40% від RD, тобто 30 балів.

Критерії оцінювання на заліку:

31 – 40 балів – повні відповіді на всі питання або є окремі несуттєві неточності, або не більше трьох помилок в завданнях;

24 – 30 балів – присутні неточності в відповідях на теоретичні запитання, є помилки в завданнях або неточності в обґрунтуванні відповіді аналітичного завдання;

13 – 23 балів – неповні відповіді на теоретичні питання та аналітичне завдання, не більше 5 помилок в завданнях;

0 – 12 балів – неповні відповіді на теоретичні запитання, є суттєві помилки в обґрунтуванні аналітичного завдання або відповідь на нього взагалі відсутня.

Для отримання студентом ECTS та традиційних оцінок його рейтингова оцінка RD переводиться згідно з таблицею 1:

Таблиця 1

<i>Значення рейтингу з кредитного модуля</i>	<i>Оцінка ECTS</i>	<i>Традиційна оцінка</i>
95...100	A	Відмінно
85...94	B	Добре
75...84	C	
65...74	D	Задовільно
60...64	E	
40...59	FX	Не задовільно
<i>r_C < 40</i>	F	Не допущений

9. Додаткова інформація з дисципліни (освітнього компонента)

Перелік питань, для підготовки до семестрового контролю:

1. Мікроекономіка як складова частина теоретичної економіки, суб'єкти та об'єкти економічних відносин на мікрорівні.
2. Методологія мікроекономічного аналізу. Мікроекономічні моделі.
3. Поняття потреби, види потреб.
4. Економічні блага.
5. Поняття корисності, сукупна та гранична корисність.
6. Закон спадної граничної корисності.
7. Основні припущення теорії споживання.
8. Вибір споживача з ординалістських позицій.
9. Криві байдужості, їх властивості.
10. Гранична норма заміщення.
11. Бюджет, лінія можливостей споживача, бюджетне рівняння.
12. Зміщення бюджетної лінії та карти байдужості для визначення рівноваги споживача.

13. Реакція споживача на зміну його доходу.
14. Реакція споживача на зміну цін товарів.
15. Ефект заміщення та ефект доходу.
16. Попит на товари і послуги та його чинники.
17. Пропозиція товарів і послуг та її чинники.
18. Взаємодія попиту та пропозиції. Ринкова рівновага.
19. Основи виробництва.
20. Підприємство як виробничо-ринкова системи.
21. Параметри підприємства як мікроекономічної моделі.
22. Короткостроковий період розвитку виробництва.
23. Показники короткострокового періоду виробництва.
24. Розрахункові формули та графічна ілюстрація основних показників. Ізоквантна варіація факторів виробництва.
Виробнича сітка
25. Карта ізоквант.
26. Гранична норма технологічного заміщення.
27. Ефект масштабу. Позитивний, негативний та постійний ефекти масштабу.
28. Пропорційна варіація факторів виробництва.
29. Ізокоста, сукупні витрати, вплив цін на рух і нахил ізокости, рівновага виробника, принцип найменших витрат, траєкторія зростання.
30. Сутність і класифікація витрат виробництва.
31. Витрати в короткостроковому періоді.
32. Динаміка загальних витрат, динаміка середніх та граничних витрат.
Мінімізація витрат.
33. Криві середніх та граничних витрат в довгостроковому періоді.
Витрати довгострокового періоду з нейтральним ефектом масштабу.
Витрати довгострокового періоду з позитивним та негативним ефектом масштабу.
34. Модель ринку досконалої конкуренції.
35. Ринкова поведінка підприємства в короткостроковому та довгостроковому періодах розвитку.
36. Прибуток.
37. Попит, валова, середня і гранична виручка.
38. Обсяг виробництва конкурентного підприємства у короткостроковому та довгостроковому періоді.
39. Крива короткострокової пропозиції підприємства.
40. Крива короткострокової ринкової пропозиції.
41. Довгострокові криві сукупної галузі.
42. Ринкова структура та сутність монополії.
43. Визначення обсягу виробництва і ціни монополіста.
44. Монопольна влада та її вимірювання.
45. Суспільні втрати (збитки) монопольної влади.
46. Ринок монополістичної конкуренції та його властивості.
47. Ринково-продуктова стратегія підприємства (ціна і обсяги виробництва).
48. Прибутки і збитки підприємства в короткостроковому періоді.
49. Умови беззбитковості в довгостроковому періоді.
50. Нецінова конкуренція.
51. Олігополія і її суть.
52. Конкурентні ринки факторів виробництв.
53. Рівновага на конкретному ринку факторів виробництва.
54. Монопольна влада на ринках факторів виробництва.
55. Ринки капіталу.
56. Споживання та інвестиції.
57. Ринок землі.

Робочу програму навчальної дисципліни (силабус):

Складено доценткою кафедри економіки і підприємництва, к.е.н., доценткою А.Ю. Погребняк

Ухвалено кафедрою економіки і підприємництва (протокол № 18 від 23.06.2023 р.)

Погоджено Методичною комісією факультету менеджменту та маркетингу (протокол № 11 від 30.06. 2023 р.)